

Boekproeverij Oorlog

ONDERBOUW

De boeken binnen het thema oorlog gaan over de ervaringen van mensen en jongeren tijdens oorlogen. De verhalen gaan over moed, overleving, en de menselijke geest.

Lijsters

1

Suikerspin Derk Visser

Leesniveau 1
Vroege Lijsters
Vanaf 10 jaar

Armoede Familie
Opgroeien

“ Zoë begint te huilen. Ze drukt haar benen tegen elkaar en probeert met twee handen haar kruis te verbergen. ‘Wat doe je?’ ‘Ik kon het niet meer ophouden.’ ‘Fuck.’ ‘Ik had gezegd dat ik moest.’ ‘Je gaat toch niet staan piesen in een pashokje?’ Ik kijk naar de kleine plas die onder het gordijn door de winkel in loopt. Snel zet ik mijn voet ervoor en veeg het terug ons hokje in. Zoë blijft met haar handen voor haar kruis staan en begint harder te huilen. Ik druk haar mond dicht, maar ze blijft doorgaan. ‘Is er iets?’ hoor ik aan de andere kant van het gordijn vragen. Easy! ‘Nee, hoor.’ Mijn stem slaat over. ‘Ik hoor iemand huilen.’ ‘Haar cavia is doodgegaan,’ zeg ik zo rustig mogelijk. ‘Daar moest ze opeens aan denken.’ ‘Je mag niet met z’n tweeën in een pashokje.’ Met een korte ruk wordt ons gordijn opengetrokken. Van schrik stopt Zoë met huilen. En van schrik doe ik een stap naar achter. Midden in de plas. Easy kijkt naar de grond. Ze moest huilen,’ zeg ik snel. Ik stap uit de plas en stamp mijn schoenen droog. ‘Nogal veel.’ Zoë veegt haar tranen weg. In haar kruis is nu duidelijk de natte plek te zien. ‘Het was haar enige cavia,’ zeg ik. ‘Een kind van die leeftijd kan dan heel verdrietig zijn.’ ‘Wat heb jij onder dat spijkerjackje aan?’ vraagt Easy. ‘Hoezo?’ ‘Je ging hier met een topje naar binnen, maar dat zie ik nergens meer.’ ‘Mama!’ Ik ga op mijn tenen staan en zwaai naar een vreemde vrouw aan het andere eind van de winkel. Easy kijkt om. ‘Rennen!’ schreeuw ik. Zoë schiet weg. Easy grijpt mijn arm, maar ik ruk me los. Ik vlieg door het gangpad met de rokjes, langs de aanbiedingen. Ik ren door het beveiligingspoortje de drukte van het winkelcentrum in. Na een kort sprintje ga ik weer normaal lopen, anders valt het op. Alleen zie ik Zoë nergens meer. ”

Copyright © Derk Visser en uitgegeven met een licentie van Uitgeverij Gottmer

2

Achter de draad Hans Kuyper

Leesniveau 1
Vroege Lijsters
Vanaf 10 jaar

Verzet Familie Verlies

“ Mars knijpt een oog dicht, richt zorgvuldig en trekt de pees uit. Twee, drie tellen, langer kan hij niet wachten, dan gaat zijn arm trillen van de ingehouden kracht en is het zeker dat hij mist. Mars haalt diep adem en ontspant zijn vingers. De boog zingt zacht terwijl de pijl gelanceerd wordt en de open plek oversteekt, vreemd zwabberend alsof hij niet zeker is van de weg, en uiteindelijk neervalt in het gras een meter of twee bij de haas vandaan. Waardeloos schot. De haas schrikt er niet eens van, hij blijft rustig zitten en draait alleen zijn kop in Mars' richting. Misschien is het verbeelding, maar er lijkt een zweem van een lachje te verschijnen, een glimlach van enorm oor tot enorm oor. Kunnen hazen lachen? Opeens suist er iets over Mars' linkerschouder. Een schicht, een beweging die zo snel gaat dat Mars pas ziet wat het is als de haas geraakt wordt, vol in zijn hals en met zo'n kracht dat het dier wordt meegesleept tot tegen de ranke voet van de berk. De haas gilt, hard en hoog. Dan ligt hij daar, gespietst aan de boom, en trapt nog wat met zijn achterpoten, de ogen wijd open en een dun straaltje bloed uit de naar adem happende bek. Met nog een laatste stuip trekking verslapt hij eindelijk, de kop knikt voorover. ‘Slecht schot,’ zegt een harde stem achter Mars. ‘Ik had hem wat lager moeten raken.’ Mars draait zich om. Tussen de druipende struiken staat een man in een hooggesloten, blauw jasje met acht glimmende knopen. Aan zijn voeten draagt hij zwarte laarzen waar vreemd genoeg haast geen zand aan plakt en op zijn hoofd staat een hoge officierspet. Boven zijn indrukwekkende blonde snor fonkelt de zon in twee brillenglazen, rond als fietswielen. Maar Mars heeft vooral oog voor de boog die de man in zijn linkerhand heeft, een prachtig slank wapen van verlijmd stromen glanzend hout. Een echte Vlaamse boog. 14 ‘Ik ken jou wel,’ zegt de man. ‘Jij bent toch Mars, van de Kemkeshoeve? Ik zie je op zondag weleens bij de schutterij.’ Mars zegt niks. Hij kent de man ook. Dit is luitenant-generaal Terwisga, de commandant van het veldleger. ”

Copyright © 2014 Hans Kuyper en uitgegeven met een licentie van Uitgeverij Leopold

Boekproeverij Oorlog

ONDERBOUW

Lijsters

3

Grondvuur Mirjam Gielen

Leesniveau 2
Jonge Lijsters
Vanaf 13 jaar

Loyaliteit Oorlog
Schuld

“ Ik herkende niets, helemaal niets. Straten, gevels, uithangborden waren verdwenen en hadden plaatsgemaakt voor puin. En stof, dichte wolken van grijs stof die alles vervaagden. Toch wist ik dat ik bij de winkel was waar mijn zus Corrie werkte. Mijn benen waren de weg gelopen die ze zo goed kenden, automatisch. Zelfs nadat ik vanuit de verte had gezien dat de vliegtuigen die overvlogen, op de terugweg naar Engeland, honderden bommen als een zilveren regen boven de stad uitstortten. Een tel later had een gruwelijk lawaai de vrieskou in stukken gescheurd en zag ik rook opstijgen en grote stofwolken mijn kant uit komen. Er was vuur geweest, stank, geschreeuw en het doffe rommelen van instortende muren. Ik was blijven lopen. Ik kon niet anders, ik kon niet stoppen, ik móést doorlopen. Mijn hersenen wilden niet snappen wat ik zag en hoorde; herkenbare vormen die uit bergen stenen en planken staken, kreten vanuit kelders. Mijn lichaam was blijven doorgaan als een blikken opwindspeeltje. En nu was ik er, mijn innerlijke veer afgewonden. Nu hoefde ik alleen mijn zus nog maar te vinden en alles zou goed zijn. We zouden samen naar huis gaan en vertellen wat we gezien hadden: ‘Zo veel bommen, ma, je wist niet wat je meemaakte! Die rotzakken hebben het hele centrum platgegooid.’ ”

Copyright © 2018 Mirjam Gielen en uitgegeven met een licentie van uitgeverij Blossom

4

Noem geen namen Astrid Sy

Leesniveau 1
Jonge Lijsters
Vanaf 13 jaar

Verraad Angst
Loyaliteit

“ ‘Als Rosie in de Crèche wil gaan wonen, hebben we daar niets over te zeggen. Ze is dan in elk geval een tijdje beschermd tegen’ – hij keek even naar Esther, die met angstige blik haar ruziënde familie gadesloeg – ‘deportatie.’ ‘Ze hoort hier bij ons. We moeten bij elkaar blijven, dat is het veiligst,’ zei Rosies moeder venijnig tegen haar man. Haar gezicht was rood aangelopen. ‘Ma, snap je het dan niet? Zolang ik voor de Crèche werk, ben ik juist veilig.’ ‘En wij dan? Of maakt het je niets meer uit wat er met ons gebeurt?’ vroeg Izaak. ‘Je weet dat dat niet waar is.’ Zijn woorden staken haar meer dan ze liet merken. Ze voelde dat haar keel werd dichtgeknepen en besloot het over een andere boeg te gooien. ‘Laten we dan gaan schuilen! Zoals de familie Wertheim en Bertie van Praag. Ben kan ons helpen, hij weet vast wat we moeten doen.’ Nu werd haar vader ook kwaad. ‘Rosie, ik wil hier beslist niets over horen. Dat is veel te gevaarlijk.’ ‘En wat gebeurt er als we op transport moeten en niet komen opdagen? Moeten er dan andere mensen voor ons in de plaats?’ vroeg Izaak. Rosie herkende zijn nijdige blik in die van haarzelf. En in die van haar moeder. Zo hetzelfde en toch heel anders. Zo lijnrecht tegenover elkaar. ‘Ook niet als het je leven redt?’ zei Rosie. ‘Vluchten, schuilen – gekkigheid! Ik wil er niets meer over horen en al helemaal niet met Esther erbij,’ sprak haar moeder. ‘Rosie, als je in de Crèche wilt gaan wonen, moet je dat doen. Dat is jouw keus. Maar wat wij doen, is de onze,’ zei haar vader streng. Deze koele houding was Rosie niet van hem gewend. En die raakte haar meer dan alles wat er tot nu toe gezegd was. ‘Nou, dat is dan geregeld! Ik vertrek morgen!’ riep ze met trillende stem. Haar moeder begon te huilen en rende de woonkamer uit. ‘Ben je nou tevreden?’ vroeg Izaak. Toen Izaak en haar vader haar moeder achterna waren gegaan, rende Esther naar Rosie toe en legde haar hoofd op haar arm. ‘Wil je niet toch hier blijven?’ fluisterde ze. Zachtjes aaide Rosie over het hoofd van haar zusje. ‘Nee, ik moet terug,’ was het enige wat ze kon uitbrengen. ”

Copyright © 2021 Astrid Sy en uitgegeven met een licentie van uitgeverij Luitingh-Sijthoff bv, Amsterdam

Boekproeverij Oorlog

ONDERBOUW

Lijsters

5

IJzerkop

Jean-Claude van
Rijckeghem

Leesniveau 3

Jonge Lijsters

Vanaf 13 jaar

Emancipatie

Identiteit

Vrijheid

“ Moeder komt op klompen de kamer in. Ik kijk zo onschuldig mogelijk. Wat scheelt er? Mijn rokken reiken tot mijn enkels, mijn witte blouse is tot in mijn hals dichtgeknoopt en mijn haar ligt netjes in een vlecht. ‘En je hoofddekse!’ Van een haakje in de hoedenplank plukt ze weer dat vreselijke kapje met die ronde klep. Ze drukt het kapje over mijn hoofd en propt mijn vlecht erin. Ik kan door die klep niet meer naar links of rechts kijken en mijn goddelijke gelaat wordt volledig onzichtbaar voor de blikken van jongemannen. Moeder knoopt de brede linten van het ding stevig vast onder mijn kin alsof het een oorlogshelm is die mijn maagdelijkheid moet beschermen. ‘Au, niet zo hard,’ zeg ik. ‘Niet zeuren, Constance,’ zegt ze. ‘Zo’n kapje is helemaal de mode in Parijs.’ ‘Ja,’ antwoord ik. ‘In de tijd dat grootmoeder haar melktanden nog had.’ Moeder negeert mijn opmerking en waarschuwt mijn broer: ‘Pieter, jij let op je zus.’ ‘Reken op mij,’ zegt paus Pieter de Vrome. ”

Copyright © 2019 Jean-Claude van Rijckeghem en uitgegeven met een licentie van Jean-Claude van Rijckeghem en Em. Querido's Uitgeverij BV

Noordhoff